

Sen-nen'in babası, yaşlılığının ilerleyen safhalarında, bir akşam, ondan epey genç yaştaki karısına şöyle demişti: "Madem hepimiz ölümlüüz ve ben de bir gün öleceğim, ölümünün hemen ertesi günü ölmek istiyorum." Böyle bir olasılığın düşük olduğunu biliyordu. Fakat hiç aklından çıkmayan bu sözleri tekrar edip duruyordu. Ölümünden sonra karısını, maddi güçlüklerle dolu bir hayatta tek başına bırakma düşüncesi onu kaygılandırıyordu.

O zamandan beri köprünün altından çok sular akmıştı. Sen-nen'in babası artık bu dünyada değildi. Bir sabah onu Tokyo'daki bir hastanenin yatağında ölü bulmuşlardı. Annesi, birkaç yıl sonra, hem kendi hayatının son günlerini hem de yakınlarının hayatını karartan, yaşlılığa bağlı bunama döneminin ardından babasının yanına gitmişti. Sen-nen yine de annesinin hafızasının berrak olduğu ender anlarda, evlilik hayatındaki bazı önemli bölümleri süsleyerek anlatırken yüzünde buruk bir tebessüm belirmediğini hatırlıyordu. Kendine sık sık, o son anda, babasının aklından geçenler karısına dair miydi ve bu karşılıklı mıydı diye soruyordu. Yoksa herkes sadece kendi ölümünü mü görürdü?

Sen-nen de yaşlanmıştı. Yüzü mermer gibi beneklenmiş, kellik başını ufak ufak kemirmeye başlamıştı. Babasının senelerce önce usulca söylediği cümleyi şimdi başka türlü anlıyordu. Ölmekten çok karısının ölümünden sağ kurtulamamaktan, bu acının onu öldürmesinden korkuyordu. Mathilde'in kalp atışlarını, vücudunun sıcaklığını hissetmeden nasıl yaşamaya devam edebilirdi?

Aşkın büyüklüğü, sevgilinin yokluğunun açtığı acının yoğunluğu ve süresiyle ölçülür. Artık hayatı tek başına üstlenememe korkusudur bu. Sen-nen bu boğuk, yakıcı endişe içinde yaşar olmuştu. Mathilde tedavisi zor bir hastalığa yakalanmıştı. O zamandan beri karısının ömrünün bir sonu olduğunu ve bu sonun o kadar da uzak olmadığını farkındaydı. Derin bir uçurumun gizli korkusu içinde yaşıyordu.

Sevgilinin sarsıcı yokluğuna nasıl alışılır; sevgilinin gölgesi, sürekli yeniden canlanan hatıraların gelgitinde dolaşan hayaleti nasıl ehlileştirilebilirdi? Korkuyordu. Kalbinde genişleyen çölün, ruhu kemiren ıstırapın yerine ne konabilirdi? Müzik olabilir mi?

Alain Corneau'nun *Dünyanın Tüm Sabahları* filminden bir sahneyi hatırlıyordu. Hiçbir şey, muhteşem bir viyola ustası olan Sainte-Colombe'un karısının beklenmedik ölümünün acısını din-diremez. Aradan yıllar geçer. Saraydan uzaklaşıp, kendini dünyadan soyutlayarak mütevazı kulübesinde günde on beş saate kadar çalışır. Tuttuğu yastan beslenerek bestelediği *Tombeau des Regrets*¹ parçasını bu kulübede çalar. Çalgının yedi telinden gelen sesi duyan karısı ona geri döner. İster delilik ister gerçek olsun, müziğinin kederini kullanarak Madam Sainte-Colombe'un ölümler diyarından geri çağırdığı ruhunu karşısında görmek, onu kaybettiğinden beri şehrin ve sarayın dedikodularından uzakta, kendini müziğine adayan viyolacıya mutluluğu getirir. Sanat ölüme direnir.

Sabahları, gecenin gündüze ıstıraplı dönüşünde Sen-nen'e eşlik ediyordu müzik. Akşam olduğundaysa uyku diyarının kollarına kendini bırakmasına yardım ediyordu. Önceki geceden yükselen müziğin derin sularına dalmadan bir günü geçmiyordu. Bir önceki gece gördüğü rüyada beliren bahar havası gibi aydınlık müziğin cazibesine teslim olmadığı tek bir gece yoktu. Beethoven'ın *Keman Konçertosu*'nun ilk bölümünün görkemli ve karanlık *Re* majör ezgilerini duyduğunda sık sık uçan bir halının üzerinde ayakta durduğunu ve son sürat dönen bir taş plağın üzerine usulca indiğini görüyordu.

Bir sonbahar günü, Sen-nen gençliğinde çok kısa bir süreliğine tanıdığı birinden bir e-posta aldı. Mesaj epey uzundu. *Beni hatırlar mısınız bilmem...* Eski bir tanıdığı ona *Figaro'nun Düğünü* gösterisi üzerine yeniden çalışmaya başladığını haber veriyordu, ki vaktiyle de bu sayede tanışmışlardı.

Birkaç gün sonra Montparnasse metro istasyonunda ilerlerken, bu arkadaşının bahsettiği gösterinin sahneleneceğini duyuran büyük bir *Figaro'nun Düğünü* afişine rastladı. Afişin bir köşesinde kadının ismini gördü. Eserin yeniden yorumlanmasında görev almıştı.

1 (Fr.) Pişmanlıklar mezarı. (ç. n.)

Sen-nen insan sesinin olağanüstü gücünü çok erken keşfetmişti. Onun için insan sesi başlı başına bir müzik aletiydi. Daha ergenliğinde, sarf edilen sözlerin içi boş, cisimsiz bir balon olduğuna ikna olmuştu. Şarkı söylemekse sözcüklere kendine özgü bir güç veriyor, dilin zayıflığını telafi ediyordu.

On üç yaşındayken, televizyondaki İtalyan kadın opera şarkıcıları onu büyüledi. İtalyan opera repertuarından bazı önemli eserleri yorumlamak üzere Tokyo'ya gelmişlerdi. İki üç ay öncesinde, lisede opera eğitimi alan ağabeyi eve birkaç plak getirmişti. Sen-nen, Mario del Monaco, Beniamino Gigli, Ferruccio Tagliavini, Jussi Björling gibi büyük tenorlar tarafından seslendirilen meşhur besteleri keşfetmişti. Bir akşam, gecenin geç bir saatinde –senenin en şenlikli geçen yeni yıl tatili zamanıydı– geniş bir koltuğa gömülmüş, *Tosca*'nın televizyonda yeniden yayımlanmasını büyülenmiş bir şekilde izlemişti. Dev bir kasanın içindeki küçük ekran, ona fantastik bir manga karakterinin yüzünü anımsatmıştı. Delikanlı anlamadığı bu İtalyanca sözcüklere kapılıp gittiğini hissetti; pürüzsüz, yoğun, kadifemsi müziğin haz dolu hacminin içine düşmüştü. Onu soğuktan koruyan battaniyenin altında, uyurken rüya gören bir köpek gibi hareketsiz kalmıştı. Çevresindeki gerçeklikten soyutlanarak gizli bir lezzet tattığını, kendisine ait olmayan şatafatlı bir odanın kapısını araladığını hissetmişti. Tenorun sesi, göğüslerindeki çukuru ışılatan kıpkırmızı bir elbise içindeki sopranonun sesine karışırken penisinin sertleştiğini fark etmişti.

Sen-nen en sevdiği operanın yeniden sahnelenmesine tanık olmak için karşı konulmaz bir istek duyuyor, içinden karanlık ve güçlü bir şey yükseliyordu.

Uzun zamandır ne operaya ne de müzeye gidiyordu. Mathilde'in hastalığı onu dünyadan koparmıştı. İki üç arkadaşı dışında herkes onlardan yavaş yavaş uzaklaşmıştı. Kendilerini, şehrin gürültüsünden uzakta, dingin bir yalnızlık içinde adeta yapayalnız bulmuşlardı. Dişi golden retriever köpekleri Blanca'yla sabah akşam yaptığı yürüyüşler dışında nadiren dışarı çıkıyordu. Hareket alanı esnafla sohbet ettiği birkaç dükkânla sınırlıydı. Saatlerce karısının yanında kalmak ona ağır gelmiyordu, aksine asıl hayattan onsuz keyif almak anlamsızdı. Bireysel aktiviteler arasından sadece kitap okumayı ve müzik dinlemeyi hayatında tutmuştu. Hayranlık uyandıran sayfalara denk geldiğinde bunları yüksek sesle Mathilde'e

okuyordu. Düzenli olarak opera koleksiyonundaki bazı eserlerin dünyasına kapanyor, klasik müzik onu gözyaşlarına boğabiliyordu ve Mathilde'in ilaçların uyutucu etkisine karşı koyabildiği zamanlarda duygularını onunla paylaşıyordu. Böylece müzik onlar için sözsüz bir duaya, sessizce birbirlerine gülümsemek ve hayranlıkla i çekmek için bir fırsata dönüştü.

1.

Mathilde I

Sen-nen ile Mathilde, bir yaz mevsimi Languedoc bölgesinde, şan kursuna ev sahipliği yapan bir köyde tanışmışlardı. İki de otuzlarına gelmişti ama genellikle yaşlarını göstermedikleri söylenirdi: Daha genç görünüyordular, okulu uzatmış liseliler gibiydiler. Sen-nen Fransız edebiyatı üzerine yazdığı tezini savunmuş, iş hayatına atılmak üzere Japonya'ya dönmeyi düşünüyordu. Mathilde, modern edebiyat ve felsefe alanlarında yüksek lisans yaparak kendini donatmış, İngiltere'nin bir şehrinde Alliance Française derneğinde çalışıyordu. Yabancı memleketler hep ilgisini çekmişti. Tek başınaydı, ailesiz sayılırdı, kendini hiçbir yere bağlı hissetmiyordu. Onu bir karar vermeye itecek bir olay beklese de şüphesiz bunun farkında değildi. İşi onu heyecanlandırmıyordu. Derslerine özenle hazırlanıyor ama içinde kullanılmayı bekleyen bir enerji topu olduğunu hissediyordu.

Sen-nen uzun zamandır klasik şan eğitimi almak istiyordu. Çocukken ailesinin sessiz baskısı altında piyano çalmayı öğrenmiş, ancak yaşının getirdiği çocuksu zevkler uğruna piyanoyu çok geçmeden bırakmıştı. Sonra liseye başladığı ergenlik yıllarında Mozart'ın birkaç opera eseri ve Schumann'ın liedleriyle tanışmıştı. *Figaro'nun Düğünü* ve *Così fan tutte* operalarını seslendiren koroların ahenginde gerçek bir dünya gençliğine, hiç bilmediği, adeta ulaşılacak ufku gösteren bir insanlığa rastlamıştı. Tez konusu olarak Avrupa'da Aydınlanma Çağı'nı da bu yüzden seçmişti. Schumann'a gelince, *Dichterliebe*'i Dietrich Fischer-Dieskau'dan dinlediği günden beri en azından ilk iki liedini söylemeyi öğrenmek istemişti: *Im wunderschönen Monat Mai* (Harikulade Mayıs Ayında) ve *Aus meinen Tränen sprießen* (Gözyaşlarımdan Filizlenecek). Şairin aşk serüveninde hayatına vereceği yönü, mutluluğa giden yolu arayan genç bir adamın sesini duyuyordu. Piyano kadar vokalle de desteklenen bu Schumann bestesi, sözcüklerin tek başına kifayetsiz kalacağı şeyleri ifade ediyormuş gibi geliyordu ona.

Mathilde ise çocukluk ve ergenlik yıllarında anne babasının isteği üzerine piyanoyla ilgilenmişti. Söz dinleyen bir çocuktuk, iyi bir öğrenciydi ve yaşadıkları kentte emekliye ayrılmış, eski bir konser sanatçısından piyano dersleri almıştı. Fakat birkaç yıl sonra, lisedeki dersleri zorlaşınca, evde sürekli ders çalışması, düzenli tekrarlar yapması gerekince çok fazla zamanını alan enstrümanı bırakmayı tercih etmişti. Kaldı ki böyle sıkı bir disipline, böyle katı bir hayata katlanabileceğini hissetmiyordu; gencecik kalbinde taşıdığına inandığı doğal heveslere ters düşüyorlardı en nihayetinde. Fakat üniversitede edebiyat okumaya başladığında müzik, sadık eski bir dost gibi hayatına döndü. Anne babasını aniden trafik kazasında kaybetmesinin Mathilde’de yarattığı terk edilmişlik hissini dindirdi. Mathilde müzik dünyasını genişletecek, yüksek kaliteli bir ses sistemi satın aldı ve müzik o andan itibaren ona her gün eşlik etti. Kendine ait bir odası olduğu yurttta Yamaha bir piyano vardı. Tuşlarına dokunmak bir zevkti. Bir gün, yıllar önce çok iyi öğrendiği bir Mozart sonatını çalarken öğrencilerden biri piyano çalmak için yanına geldi. İtalyan bir kızdı. İyi anlaştılar, Schubert’in dört el piyano için yazdığı melankolik eseri *Fantasia*’yı birlikte çalmaya karar verdiler. Haftada bir kere pratik yaptılar, büyüleyiciydi.

Mathilde böylece kendini müziğe kaptırdı, derin hüznünü yatıştırma gücüne sahip yegâne şey buydu. Bir akşam, insanı şenlendiren bir enerjiyle dolup taşan, neşeli Papageno ile Papagena çiftini hayranlıkla dinledi. Bu da doğal olarak onu, Mozart ile Da Ponte’nin üç *dramma giocoso*² operasını keşfetmeye sevk etti. Seslerin kaynaşmasında, konuşmalarla söylenen bestede, düetlerin ve trioların iç içe geçen melodik dizelerinde, fikir çatışmalarını bire bir yansıtan devasa orkestralarda, hatta *Don Giovanni*’nin başındaki ve sonundaki karanlık *Re* minör akortlarda merakını ve güzellik arzusunu neyle besleyeceğini buluyordu.

Yine o yaz, iki kursiyer prova odasında girecekleri farklı dersleri beklerlerken tesadüfen tanıştılar. Mathilde, Pamina’nın *Sihirli Flüt*’ün ikinci perdesindeki aryasına çalışıyordu. Sen-nen ise artık hayatından eksik olmayan Schumann’ın *Şairin Aşk*ı serisinden birkaç liedin provasını yapıyor, her notayı inci gibi parlatıyordu.

2 (İt.) Komik opera. (ç. n.)

Zaman zaman birbirlerine fark ettirmeden kaçamak bakışlar atıyorlardı. Fakat birkaç dakika sonunda, bakışları nihayet buluştu. İkisi de aynı anda gülümsedi. Ara verdiklerinde genç adam, genç kadınla konuşmaya cesaret etti: Ona Mozart'ın operalarına duyduğu aşkı anlattı; uzun zaman önce Ingmar Bergman'ın yönettiği *Sihirli Flüt*'e hayran kaldığını söyledi, en çok da şu anda üzerinde çalıştığı aryaya hayran kalmıştı. Mathilde filmi izlemediğini, Mozart bestelerinin gözünü korkuttuğunu, bu aryayı seslendirmek istemesinin belki de hata olduğunu söyledi. Güzelliğini ve hüznünü bozmaktan korkuyordu.

Anlaştılar, ikisi de birbirinin dersine katılacaktı. Böylece şairle prenses birbirlerini şarkı söylerken duydu. Şair, prenseste yaralı, kırık bir kalbin ezgisini hissetti; prenses de şairde özgürlüğe ve içtenliğe tutkun yalnız bir ruh gördü. Tarifsiz bir yakınlık duygusu birinden ötekine akıyordu.

O andan itibaren, şan saatleri dışında, tüm vakitlerini birlikte geçirip yemeklerini birlikte yediler. Diğer kursiyerlerden uzakta, akşam yürüyüşlerini, dağların keskin serinliğinin yerin hareketsiz sıcaklığını yavaşça dağıttığı uzun yaz akşamlarını paylaştılar. Sohbetlerini mineçiçeği çayıyla dolu iki fincanın etrafında sürdürdüler. Kurulan tarifsiz güven ortamının yardımıyla Mathilde, anne babasının ani ölümünün ardından onu ele geçiren derin kederi Sen-nen'le paylaşacak duruma geldi. İyi ki müzik dinleyip enstrüman çalmakta onu teskin eden kurtarıcı gücü bulmuştu! Sen-nen ise Mathilde'e vâkıf olmaya çalıştığı Fransızcaya duyduğu tutkudan bahsetti. Sadece Fransızcaya değil, bu dilin ürettiği bazı edebi şaheserlere de tutkundu. Fransızca onun için dostluğun, içini dökmenin diliyken, iç sesinin konuştuğu dil ise, baskının, boyun eğmenin, zoraki bir saygının diliydi. Dolayısıyla Fransızca'yı benimsemeye çalışmak özgürleşmekti, başkalarıyla ve dünyayla ilişkisini *öteki tür*lü yaşamasını; kendi dilinin kalıbından, taşıdığı kültürel kodlardan sıyrılmasını sağlayan bir *özgürlük* deneyimiydi. Uzun lafın kısası, Fransızca şakımasını sağlamak istediği bir müzik aletiydi.

İç diyaloglarla, söylenmemiş sözlerle uğuldayan sessizlik anları oldu. Dışarıdaki çalılardan, cırcır böceklerinin cıvıltısı duyuluyordu.

Gece onları kalın bir sessizlik perdesiyle sardığında vedalaştılar, içleri huzurlu ve keyifli bir duyguyla doluydu.

Bir akşam, o günkü dersler ve gnbeğn kaydettikleri ufak ilerlemeler hakkında sohbet ederlerken birlikte det yapmalarının çok zor olmayacağını düşündüler. Ėretmenleri bu fikirlerini hemen kabul etti, hatta onları cesaretlendirdi. Hangi eseri seselerdi? Bir sürü meşhur det vardı! Sen-nen tok, bariton bir sese sahipti, Mathilde ise sopranoydu. Aklına hemen *Figaro'nun DĖn*'nn başında, Figaro ile Susanna'nın söylediği det geldi. Fakat acemi yeteneklerinin çok üzerinde buldular bunu. Mathilde'in ise aklına aynı operanın, erkek âşığın kasıtlı olarak çıkardığı tartışmanın ardından barıştıkları son sahnelerinden birinden muhteşem bir pasaj geldi: "*Pace, pace, mio dolce tesoro... (Hadi gel barışalım, tatlı hazinem...)*" Sen-nen'in yüzü aydınlandı. Fakat kabul etmek zorundaydılar ki bu bir det değildi... Düşünmeye devam ettiler. İtalyan repertuarından kimi eserler onlara pek kolay gelmiyordu doğrusu, diğerleri de zevklerine uymuyordu. Sonunda *Sihirli Flüt*'n ilk sahnesinde, Papageno ve Pamina'nın söylediği dette anlaştılar. İkisi de bayılıyordu bu operaya. Bunca zaman mırın kırın etmek yerine neden hemen akıllarına gelmemişti ki?